

Kropsbygningen hæmmer ofte koen mere end det genetiske potentiale

Noget helt centralt ved aAa-avlssystemet er, at der fokuseres på årsagerne til problemerne, ikke symptomerne.

AF ERIK KJÆRGAARD
CHRISTENSEN

Hvordan kan det gå til, at en helt almindelig gennemsnits-ko og en ditto tyr går hen og får super afkom? Eller at en ko og en tyr, begge med et genetisk potentiale helt i top går hen og får afkom, der overhovedet ikke lever op til de høje forventninger på grund af forældrenes fine genetik?

Denne undren fyldte rigtig meget i hovedet hos den amerikanske mælkebonde og afkomsinspektør Bill Weeks tilbage i 1950'erne. Og han nåede frem til, at en ko aldrig vil kunne udnytte sit genetiske potentiale, hvis hun mangler de kropslige kvaliteter til det.

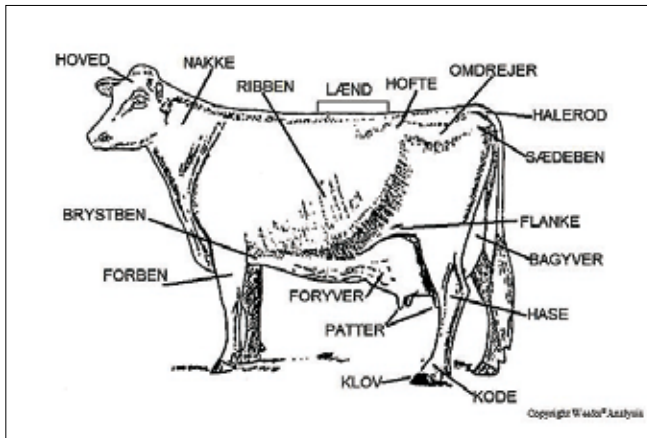
Resultatet blev, at Bill Weeks grundlagde et helt nyt kvægavlssystem, animal Analysis association, aAa, som i dag først og fremmest anvendes i oprindelseslandet USA, men også i flere europæiske lande, herunder Danmark, gennem organisationen Weeks Animal Analysis, repræsenteret ved kvægavlsrådgiver Joost van der Horst.

Det enkelte dyrs kropsbygning

I vores daglige arbejde kigger vi meget på det enkelte dyrs kropsbygning, sådan som Bill Weeks foreskrev det, fortæller Joost van der Horst og tilføjer:

- Bill Weeks beskrev seks kvalitetsbilleder, som han fandt ud af kunne findes igen og igen hos både hun- og handyr:

1. »Dairy« (viljen til at yde, hurtig nedlægning af mælken, høj ydelse i forhold til kroppen).
2. »Tall« (hurtigere vækst - højt tilhæftet yver, som er let at arbejde med).
3. »Open« (plads til yveret, styrket kælvningsevne, længere frugtbarhed).
4. »Strong« (mere voksen størrelse, sundt yver - sunde lemmer, klove og lunger).
5. »Smooth« (øget appetit, færre patte- og benskader, let at malke).

En ko er ikke en samling løse dele, men en sammenhængende enhed, hvor alle kropsdele påvirker hinanden. (Kilde: WAA)

6. »Style« (mindre klovpleje, solide knogler, opmærksom karakter).

Vurderingsgrundlag

Med aAa-avlssystemet vurderes køerne og tyrene ud fra disse seks tilbagevendende kvalitetsbilleder. Eksempelvis er kvalitetsbillede 1. »Dairy« kendetegnende for et forfinet dyr, mens kvalitetsbillede 2 »Tall« passer på dyr, hvor alle knoglerne er lange.

Karakteristisk for aAa-avlssystemet er, at der også kigges meget på tyrenes kropsbygning. Den grundlæggende idé er her, at der skal bruges tyre, der kan opveje de egenskaber og kvaliteter, som den enkelte ko mangler, for at få afkom, der præsterer bedre.

Den rette tyr til den rette ko

- Når vi kigger på en tyr, anføres i prioriteret rækkefølge, hvilke af de seks kvaliteter der især er karakteristiske for ham. Hos koen anføres, hvilke »typer« hun mangler,

også i prioriteret rækkefølge. På denne måde undgår kvægbrugere for eksempel at inseminere en smalt bygget ko med en tyr, der også er smal af bygning. Det er bedre at bruge en tyr, der tilføjer bredde, til en smal ko, forklarer Joost van der Horst.

- I vores system handler det altså om at inseminere en ko med en tyr, der forbedrer afkommets kropsbygning, formålet er ikke at forhøje avlsværditalle. Set med mine øjne er en kos kropsbygning ofte mere begrænsende for hendes præstationer end hendes genetiske potentiale, som der allerede er rigeligt af, uddyber han.

Svagheden ved avlsværditalle

- Avlsværdital er selvfølgelig ikke til at undvære, men de har den svaghed, at de er beregnet på baggrund af målinger på et begrænset antal egenskaber hos afkom, der befinder sig på vidt forskellige bedrifter. Hertil kommer, at disse må-

- Avlsværdital kan bruges til at selekttere tyrene, og efterfølgende kan aAa-avlssystemet bruges til at fordele tyrene til de køer, på hvilke de kan give de største forbedringer af kropsbygningen, siger kvægavlsrådgiver hos Weeks Animal Analysis, Joost van der Horst. (Foto: WAA, Weeks Animal Analysis)

linger kun foregår i en lille del af koens produktive liv, ofte længe før visse typer problemer bliver synlige, siger Joost van der Horst og tilføjer:

- Avlsværdital kan bruges til at selekttere tyrene, og efterfølgende kan aAa-avlssystemet bruges til at fordele tyrene til de køer, på hvilke de kan give de største forbedringer af kropsbygningen.

Fokus på årsagerne

- Noget helt centralt ved aAa-

avlssystemet er, at vi fokuserer på årsagerne til problemerne, ikke symptomerne, understreger Joost van der Horst og tilføjer:

- Koncentrerer man sig om de ydre symptomer i stedet for at gå efter de bagvedliggende årsager, risikerer man at holde problemerne i live og måske endda forværre dem.

- For eksempel er det naturligvis et problem, når en ko går dårligt på grund af klovproblemer. Men klovproblemerne kan sagtens være et ydre symptom på, at et eller andet er galt et helt andet sted i koens krop, siger han og fortsætter:

- Koer kan eksempelvis have en uheldig bygning, hvor de såkaldte omdrejere er forkert placeret. Krydset kan være for smalt, eller blodtilførslen i klove og lemmer for dårlig.

Hvorfor går koen dårligt

- Dårlig ryg og kryds påvirker i mange tilfælde koens bagben negativt, så hun går dårligt. Dét er et godt eksempel på, at der skal avles på en måde, hvor der kigges på årsagerne til diverse problemer, ikke symptomerne. I det hele taget påvirker rigtig mange af koens kropsdele hinanden, påpeger han.

- Et andet eksempel er et utilstrækkeligt stofskifte forår-

saget af for lille en brystkasse. At koens stofskifte fungerer, som det skal, afhænger blandt andet af, at hendes brystkasse har en god form, hvor der er plads nok til hjerte og lunger, siger Joost van der Horst.

Cylinderformet brystkasse

- Brystkassen må således gerne være cylinderformet, de forreste ribben skal have en god længde, og brystbenet skal være bredt. Det bidrager alt sammen til, at brystkassen er rummelig, hvilket har positiv betydning for hjerte og lunger og dermed stofskiftet, forklarer han og tilføjer:

- En ko er ikke en samling løse dele, men en sammenhængende enhed, hvor alle kropsdele påvirker hinanden. Hvis koen har et ødem i yveret på grund af manglende stofskiftekapacitet, skal man løse problemet ved at bruge en tyr med en stor brystkasse. Det er nemlig dér, årsagen til hendes problem ligger.

- At aAa-avlssystemet spiller en rolle, også i Danmark, illustreres ikke mindst af, at kvægavlsforeningerne angiver aAa-analysenumre for deres tyre. Årsagen er, at mange landmænd efterspørger dette for at ville bruge tyrene, hævder Joost van der Horst.

Karakteristisk for aAa-avlssystemet er, at der også kigges meget på tyrenes kropsbygning. Den grundlæggende idé er her, at der skal bruges tyre, der kan opveje de egenskaber og kvaliteter, som den enkelte ko mangler, for at få afkom, der præsterer bedre. (Foto: Poul Bech Sørensen, VikingGenetics)